

Mishnah Yevamot, chapter 4

משנה יבמות פרק ד

(1) If a levir participated in *halitzah* [the procedure of refusing to perform levirate marriage] with his deceased brother's wife [whose husband died without issue] and she was subsequently found to be pregnant, and she gave birth, to a child who is viable [i.e., lived for at least thirty days, even if the child died soon after], he is permitted to marry her relatives and she is permitted to marry his relatives [since a viable child was born, the *halitzah* was never required and is in effect void], and he does not render her unfit for the priesthood [she, unlike any other *halutzah*, may marry a priest]; but wherever the child is not viable [i.e., if the child died before thirty days], the levir is forbidden to marry her relatives and she is forbidden to marry his relatives, and he renders her unfit to marry a priest.

(2) If a levir [performed *yibum* and] married his deceased brother's wife [whose husband died without issue] and she is found to have been pregnant [prior to the levirate marriage], and she gave birth: wherever the child is viable, [since the levirate marriage may not take place if the deceased brother has had any issue] he must divorce her, and both are under the obligation of bringing an offering [a sin-offering for their unwitting transgression in contracting a forbidden marriage (marrying one's brother's wife) where the precept of the levirate marriage did not apply]; but if the child is not viable, he may retain her. If it is doubtful whether it is a full 9 month term child of the first [husband] or of 7 months and of the second [husband], she must be divorced, and the child is legitimate [since in either case he has been born from a lawful union: if he is a full 9 month term child — he is the legitimate offspring of the deceased brother; and if he is a child of a seven-month pregnancy — he is from the surviving brother, and since the deceased had died without issue, the marriage between the widow and the

רבנו עובדיה מברטנורא

א החולץ ליבמתו. הוא מותר בקרובותיה. דלאו חליצה היא, דהא לא בעיא חליצה. וקרובות וקרובים דמתניתין היינו הנך דנאסרות על האיש מחמת אשתו וקרובים הנאסרים על אשה מחמת בעלה: אם אין הולד של קיימא. שהוא נפל: ב וחיבין בקרבן. שבעל אשת אח שלא במקום

א החולץ ליבמתו, ונמצאת מעברת וילדה, בזמן שהולד של קיימא, הוא מתר בקרובותיה, והיא מתרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה. אין הולד של קיימא, הוא אסור בקרובותיה, והיא אסורה בקרוביו, ופסלה מן הכהונה: ב הכוונס את יבמתו ונמצאת מעברת וילדה, בזמן שהולד של קיימא, יוציא וחיבין בקרבן. ואם אין הולד של קיימא, יקים. ספק בן תשעה לראשון, ספק בן שבעה לאחריו,

surviving brother was accordingly lawful], but they are obligated to bring an *asham talui* [the offering prescribed for doubtful trespass].

(3) If a *shomeret yavam*, [i.e., the widow of a deceased brother during the period intervening between the death of her husband and the *halitzah* or marriage with the levir] came into

possession of property [bequeathed to her by her father], the School of Shammai and the School of Hillel [both] agree that she may sell it or give it away, and that her act is legally valid. If she died, what shall be done with [the monies stipulated in] her *ketubah* and with property that comes in [to the marriage] and goes out with her [after marriage i.e., her *melog* property, e.g., personal clothing etc.]? The School of Shammai say: The heirs of her husband [who is heir to his wife. "Heirs of her husband" in this context means the levir] are to share it with the heirs of her father [the Gemara explains that this refers to the *melog* property only. In respect to the *ketubah*, the School of Shammai agree with the School of Hillel. Since there is a doubt whether a levirate bond with the levir before the actual marriage constitutes a relationship as that of an actual marriage, and therefore, the right of heirship between her husband's heirs and her own, cannot be definitely determined; the property must, therefore, be equally divided between them]; and the School of Hillel say: The property is to remain with those in whose possession it is, [hence] the *ketubah* is to remain in the possession of the heirs of the husband while the property which comes and goes out with her

רבנו עובדיה מברטנורא

מצוה. והולד כשר ממה נפשך: וחייבין אשם תלוי. שכל דבר שחייבין על דונו כרת ועל שגגתו חטאת, חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי: ג שומרת יבם. שהיא ממתנת ומצפה ליבם: שנפלו לה נכסים. מבית אביה: מה יעשו בכתובתה. מנה ומאתים ותוספת ונדוניא שהכניסה לו וקבל עליו אחריות: ובנכסים הנכנסים ויוצאים. נכסי מלוג. שכשהיא נכנסת נכנסין עמה וכשיוצאת מבעלה יוצאין עמה: בית שמאי אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב. דספק נשואה היא וזוכה היבם בחצי ירושתה מספק, שהבעל יורש את אשתו, וזה שספק נשואה היא אצלן זוכה בפלגא: נכסים בחזקתן. נכסי צאן ברזל, בחזקתן. ולא פירשו בית הלל אי בחזקת יורשי האשה שהיו הנכסים שלה, אי בחזקת יורשי הבעל שאחריותם עליו. ולענין דינא יחלוקו אפילו לדברי בית הלל:

יוציא והולד כשר, וחיבין באשם תלוי: ג שומרת יבם שנפלו לה נכסים, מודים בית שמאי ובית הלל, שמוכרת, ונותנת, וקיים. מתה, מה יעשו בכתובתה, ובנכסים הנכנסים ויוצאין עמה, בית שמאי אומרים, יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב ובית הלל אומרים, נכסים בחזקתן, כתבה בחזקת יורשי הבעל, נכסים הנכנסים ויוצאים עמה

[her *melog* property] remains in the possession of the heirs of her father.

(4) Where he married her [the *shomeret yavam*], she is deemed to be his wife in every respect, except that her *ketubah* remains a charge against her first husband's estate.

(5) The duty of the levirate marriage is incumbent upon the eldest [of the surviving brothers]. If he declines, all the other brothers are approached in turn [in the descending order of age].

If they all decline, the eldest is again approached and he is told, "The duty is incumbent upon you; either submit to *halitzah* [if you refuse to marry her] or perform the levirate marriage."

(6) If he [the eldest brother present] wished to suspend action until a minor [brother] becomes of age [i.e., he says let's wait until my younger brother grows up and if he refuses to marry her, then I will decide], or until the eldest [brother] returns from overseas or [until a brother who was] deaf [*heresh*, in Rabbinic literature usually signifies one who is deaf from birth. Hence a deaf-mute] or an imbecile [should recover], he is not to be listened to, but is told, "The duty is incumbent upon you; either submit to *halitzah* or perform the levirate marriage."

(7) If a levir participated in *halitzah* [with his deceased brother's wife], he is regarded as one of the other brothers in respect to inheritance [of the estate of the deceased brother, i.e., he is not penalized in any way for his refusal to marry his *yavamah*]. If, however, the father [of the deceased brother] is alive, the estate belongs to the father [a father takes precedence over a brother in respect to

רבנו עובדיה מברטנורא

ד כאשתו לכל דבר. שמגרשה בגט ולא בעיא חליצה, ומחזירה כשירצה ולא מיתסרא עליה: על נכסי בעלה הראשון. שיהיו קרקעות של בעלה הראשון אחראין וערבאין על כתובתה. ואי לית לה כתובה מבעלה הראשון כותב לה היבם כתובה על נכסיו, והיא מנה בלבד: ה מצוה בגדול ליבם. כדילפינן מוהיה הבכור: ו ובגדול. שהיה גדול האחים במדינת הים, ותלה גדול האחין שלפנינו בו לומר המתינו לו, שהוא גדול ממני: [ובחרש ובשוטה. עד שיביאנו. אין שומעין לו: עליך מצוה. אף על פי שאחיק שבמדינת הים הוא גדול ממך, כיון שאתה גדול האחין שלפנינו עליך מצוה, דשהוי מצוה לא משהינן. ז הרי הוא כאחד מן האחין. ולא הפסיד חלקו בשביל שחלץ. דסלקא דעתך אמינא לקנסיה הואיל והפסידה מיבום שפסלה על האחין: זכה בנכסי אחיו. ואפילו

בחקות יורשי האב: ד כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר, ובלבד שתהא כתבתה על נכסי בעלה הראשון: ה מצוה בגדול ליבם. לא רצה, מהלכין על כל האחין. לא רצו, חוזרין אצל גדול ואומרים לו, עליך מצוה, או חלוץ או יבם: ו תלה בקטן עד שיגדיל או בגדול עד שיבוא ממדינת הים, או בחרש, או בשוטה, אין שומעין לו, אלא אומרים לו, עליך מצוה, או חלוץ או יבם: ז החולץ ליבמתו, הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה. ואם יש שם אב נכסים של אב. הכונס את

inheritance]. He who marries his deceased brother's wife gains full possession of his [deceased] brother's estate [even if he later divorces her, after fulfilling his duty with her]. Rabbi Yehudah says: In either case [whether the levir married or submitted to *halitzah* from his sister-in-law], if the father [of the deceased brother] is alive, the estate

belongs to the father [the law does not follow Rabbi Yehudah]. If a levir participated in *halitzah* with his deceased brother's wife he is forbidden to marry her relatives, and she is forbidden to marry his relatives [all relatives that are Biblically forbidden to husband and wife respectively are Rabbinically forbidden to levir and *halutzah* respectively]; he is forbidden to marry her mother, her mother's mother and her father's mother, her daughter, her daughter's daughter and her son's daughter; and also her sister [in a case] where she [the *halutzah*] is alive. The other brothers, however, are permitted [to marry the aforementioned relatives of the *halutzah*]. She [the *halutzah*] is forbidden to marry his father, his father's father, and his mother's father, his son and his son's son; his brother and his brother's son. A man is permitted to marry the relatives of the rival wife of his *halutzah* [i.e., Reuvein died and left two widows, Sarah and Rivkah: Shimon, the brother of the deceased, participated in *halitzah* with Sarah: Rivkah, the rival of Sarah, is free from any bond and does not require *halitzah*, and therefore, Shimon is permitted to marry her relatives, since they are not the relatives of his

רבנו עובדיה מברטנורא

גרשה למחר, דיקום על שם אחיו אמר רחמנא, והרי קם: נכסים של אב. דכתיב והיה הבכור, מה בכור אין לו בחיי האב, אף יבם אין לו בחיי האב. ואין כן הלכה, אלא הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו ואפילו במקום אב: אסור בקרובותיה. כאילו היא אשתו, וכל קרובות הנאסרות מזמת אשה גמורה אסורות מדרבנן בחלוצה: בומן שהיא קיימת. אאחותה קאי ולא אשאר עריות: מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו. ולא אמרינן צרה בחלוצה שיהא אסור באחות צרת חלוצתו כמו שהוא אסור באחות חלוצתו: ואסור בצרת קרובת חלוצתו. ראובן חלץ ללאה, ורחל נשואה לנכרי ולה צרה, ומת הנכרי, אסורה אותה צרה לראובן. וטעמא הוי, שבומן שלאה חולצת מוליכה רחל אחותה עמה לב"ד, וכולי עלמא לא ידעי להי מינייהו חליץ, ואיכא דסברי דלרחל חליץ, וכי נסיב צרת רחל דהיינו צרת קרובת חלוצתו אמרי צרת חלוצתו נסיב, דאינהו סברי שרחל וצרתה נשי אחיו היו, שהרי

יבמתו, זכה בנכסים של אחיו. רבי יהודה אומר, בין כך ובין כך אם יש שם אב, נכסים של אב. החולץ ליבמתו, הוא אסור בקרובותיה, והיא אסורה בקרוביו. הוא אסור באמה, ובאם אמה, ובאם אביה, ובבתה, ובבת פתה, ובבת בנה, ובאחותה בזמן שהיא קיימת. והאחין מתרין. והיא אסורה באביו, ובאבי אביו (ובאבי אמו), ובכנו, ובכנו פנו, באחיו, ובכנו אחיו. מתר אדם בקרובת צרת

halutzah] but [Shimon] is forbidden to marry the rival wife of a relative of his *halutzah* [e.g., Shimon, in this case, performed *halutzah* with Sarah; Rivkah, her sister (the relative in this case) married a husband who had an additional wife Leah and he died; just as Shimon is prohibited to Rivkah since she is a relative of his *halutzah*,

חֲלוּצָתוֹ, וְאִסּוּר בְּצִרְתָּ קְרוּבַת חֲלוּצָתוֹ: ח הַחֹלֵץ לִיבְמֹתוֹ, וְנִשָּׂא אָחִיו אֶת אֲחוּתָהּ, וְנָמְתָה, חֲלוּצָתָהּ וְלֹא מִתִּיבְמֹתָהּ. וְכֵן הַמְגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְנִשָּׂא אָחִיו אֶת אֲחוּתָהּ, וְנָמְתָה, הָרִי זֶה פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם: ט שׁוֹמֵרֵת יָבָם שֶׁקָּדַשׁ אָחִיו אֶת אֲחוּתָהּ, מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹנָדָה (בֶּן בְּתִירָא) אָמְרוּ, אֲוֹמְרִים לוֹ, הַמֵּתֵן עַד שִׁיעֲשֶׂה אַחִיד הַגָּדוּל מֵעֲשֶׂה. חֲלֵץ לָהּ אָחִיו,

so too, is he forbidden to her rival Leah. The reason is because when a woman performs the *halutzah* ceremony she is likely to bring along her sister for support; however people present, may confuse the two women and say that it was Rivkah who is the *halutzah*, and if he were permitted to marry her rival, people will erroneously say that one may marry the rival of his *halutzah*].

(8) Where he [Shimon] participated in a *halutzah* with his deceased brother's [Reuvein's] wife [Sarah], and his brother [Levi] married her [Sarah's] sister [Rivkah] and [Levi, then] died [without issue], the widow [Rivkah, being the sister of (Sarah) a *halutzah*] must perform *halutzah* and may not be taken in levirate marriage [the sister of a *halutzah* is permitted by Torah law (and therefore now requires *halutzah* from Shimon,) but Rabbinically forbidden]. Similarly, where a man [Reuvein] divorced his wife [Sarah] and his brother [Shimon] married her sister [Rivkah] and [Shimon] died [without issue] the widow [Rivkah] is exempt from *halutzah* as well as from the levirate marriage [from Reuvein. The sister of a divorced wife is forbidden by Torah law to the divorced husband and therefore there is no further requirements].

(9) If a brother of the levir [who is also a potential levir] had betrothed the sister of the widow who was awaiting the levir's decision, he is told, so it has been stated in the name of Rabbi Yehudah ben Beteira, "Wait [with the consummation of the marriage] until your elder brother has acted" [i.e., until he has either contracted the levirate marriage or submitted to *halutzah*. Before such action the

רבנו עובדיה מברטנורא

חֲלֵץ לְרַחֵל. אָבֵל אִין הַיִּבּוּמָה מוֹלִיכָה צִרְתָּהּ עִמָּה בּוֹמֵן שְׁחוּלְצָתָהּ, הַלֵּכְךָ כִּי נָסִיב אֲחוּת הַצָּרָה לֹא אִמְרִי אֲחוּת חֲלוּצָה נָסִיב: ח וְכֵן הַמְגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְכוּ'. בַּגְמָרָא פְּרִיךְ, וְכֵן סִלְקָא דַּעְתְּךָ. אֵלָא אִימָא אָבֵל הַמְגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְכוּ', שֶׁאֲחוּת גְּרוּשָׁה מְדַבְּרֵי תוֹרָה וְלִכְךָ פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם, וְאֲחוּת חֲלוּצָה מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים וְלִכְךָ חוּלְצָתָהּ וְלֹא מִתִּיבְמֹתָהּ: ט שׁוֹמֵרֵת יָבָם. מִמֵּתֵנָת לִיבָם: שֶׁקִּידֵשׁ. אֶחָד מִן הָאֲחִים אֶת אֲחוּתָהּ אַחֵר שֶׁנִּפְלָה זֶה לְפָנֶיהָ וְהוֹזְקָה לְכוּלֵן: הַמֵּתֵן. מִלְכּוּס, דְּקָא פִּגְעַת בְּאֲחוּת זְוָקָה:

sister of the widow is forbidden to him, as to all the other brothers, because he is a potential levir and his betrothed is, therefore, a sister of his betrothed is, therefore, a sister of his [zekukah]. If his brother has participated with the widow in the *halitzah* or contracted with her the levirate marriage [thereby nullifying her levirate bonds], he may [then] marry his [betrothed] wife. [So too,] if

the sister-in-law died [before the levirate marriage, or submitted to *halitzah*.] he may also marry his [betrothed] wife. But if the levir died, [and he is the only surviving brother and, consequently, the only one to whom the widow is subject,] he must release his [betrothed] wife by a letter of divorce and his brother's wife by *halitzah* [being the sister of his now divorced wife, she is not permitted to contract with him the levirate marriage].

(10) The deceased brother's wife [whose husband died without issue, and who became subject to the levirate obligations] shall neither perform the *halitzah* nor contract levirate marriage before three months have passed [from the day after her husband's death, because if she became pregnant before then, we would not know if the child born is the result of a full term pregnancy from her deceased husband, or a seventh-month pregnancy from her present husband]. So too, all other women should not become betrothed or marry before three months have passed. Whether they were virgins or non-virgins, whether they are divorcees or are widows, whether they were married or were betrothed [they may not take new husbands before three months]. Rabbi Yehudah said: Those who were married

רבנו עובדיה מברטנורא

עד שיעשה אחיך מעשה. שיכנס אחיך את היבמה או יחלוץ לה ויעקור את זיקתה מעליך: מתה היבמה יכנס את אשתו. דאפילו כנסה ומתה מותר באחותה: מת יבם. ולא נותר אח אלא זה שקידש את אחותה: יוציא את אשתו ובגט ואת אחיו בחליצה. אבל יבומי לא, משום דאחות גרושתו היא. ובגמרא פסיק הלכה כרבי יהודה בן בתירא: לא תחלוץ וכו'. מפרש בגמרא טעמא, דכתיב (דברים כה) אם לא יחפור האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו וגו', הא אם יחפור יבם, כל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה: בתולות. גורין אטו בעולות. וארוסות אטו נשואות. וכן הלכה. והנך שלשה חדשים הם תשעים יום חוץ מיום שמת בו בעלה או שנתגרשה בו וחוץ מיום שנתארסה בו: הנשואות יתארסו. דטעמא דאסורה כדי להבחין

או כנסה, יכנס את אשתו. מתה היבמה, יכנס את אשתו. מת יבם, יוציא את אשתו בגט, ואשת אחיו בחליצה: היבמה לא תחלוץ, ולא תתיבם, עד שיש לה שלשה חדשים. וכן כל שאר הנשים לא יתארסו, ולא ינשאו, עד שיהיו להן שלשה חדשים. אחד בתולות ואחד בעולות, אחד גרושות ואחד אלמנות, אחד נשואות ואחד ארוסות רבי יהודה אומר, הנשואות יתארסו,

may be betrothed and those who were betrothed may marry [immediately], with the exception of the betrothed women in Judah, because there the bridegroom was too intimate [and cohabitation might take place] with his bride (see Ketubot 12a). Rabbi Yose said: All [married] women [whose husbands have died] may be betrothed [immediately], except for the widow [who must allow a period of thirty days to pass] owing to her mourning [period, which terminates on the thirtieth day].

וְהָאֲרוּסוֹת יִנְשְׂאוּ, חוּץ מִן הָאֲרוּסוֹת שְׁבִיהוּדָה, מִפְּנֵי שְׁלֵבוֹ גַם בָּהֶן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, כָּל הַנְּשִׂימִים יִתְאַרְסוּ, חוּץ מִן הָאֶלְמָנָה, מִפְּנֵי הָאֲבוּל: יֵאָ אַרְבַּעָה אַחִין נְשׂוּאִין אַרְבַּע נָשִׁים, וְמָתוּ, אִם רָצָה הַגְּדוֹל שֶׁבָּהֶם לִיבֵם אֶת כָּלָן, הָרְשׁוֹת בְּיָדוֹ. מִי שֶׁהָיָה נְשׂוּי לְשֵׁתִי נָשִׁים, וְמָת, בִּימֵתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטְרַת צָרְתָּהּ. הָיְתָה אַחַת כְּשֶׁרָה, וְאַחַת פְּסוּלָה, אִם הָיָה חוּלִץ, חוּלִץ לְפִסּוּלָהּ. וְאִם הָיָה מֵיבֵם, מֵיבֵם לְכֶשֶׁרָה:

(11) Where four brothers who were married to four women, died, the eldest [surviving brother (there were additional brothers as well)] may, if he desires, contract levirate marriage with all of them. Where a man who was married to two women, died, cohabitation or *halitzah* with one of them exempts her rival wife. If one of these, however, was eligible [to marry a priest] and the other ineligible [to marry a priest— (see Leviticus 21:7)], then if he [the levir] submits to *halitzah* it must be from her who is ineligible [so that the *halitzah* shall not disqualify the eligible widow from marrying a priest], but if he contracts levirate marriage, it may be even with the one who is eligible.

רבנו עובדיה מברטנורא

בין זרע ראשון לזרע שני, שלא תלד בן, ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון, ובארוסות ליבא למימר הכי: והארוסות ינשאו. דהא לא איעבור מראשון: חוץ מן הארוסות שביהודה. שהיו מייחדין את הכלה ואת החתן ביהודה קודם כניסתן לחופה כדי שיהיה רגיל ומשחק עמה ולא יהיו בושים זה מזה בבעילת מצוה, לכך חיישינן שמא בעל: כל הנשים יתארסו. משום דרבי יהודה לא מפליג בין אלמנה לגרושה ומתיר לאלמנה ליארס אפילו תוך שלשים יום של ימי אבלה, אתא רבי יוסי לאפלוגי עליה בהא, ואסר לאלמנה ליארס תוך שלשים של ימי אבלה: יא ארבעה אחים וכו'. הוא הדין אפילו נשי טובא נמי, אם אפשר בסיפוקיהו הרשות בידו לכנוס את כולן. והאי דנקט ארבע, עצה טובה קמשמע לן, ארבע אין טפי לא, כי היכי דנמטייהו עונה בחדש: ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. ולא מיבם לתרוייהו, דכתיב (דברים כה) אשר לא יבנה את בית אחיו, בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים. ולא חליץ לתרוייהו, שכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה, והואיל ותרוייהו כי הדדי לא סלקי ליבום כדאמרין בית אחד הוא בונה, הכי נמי לא סלקי לחליצה: חולץ לפסולה. ולא יפסול את הכשרה לכהונה, שהחלוצה פסולה לכהונה, ולא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להן:

(12) A man who remarried his divorced wife [after she had been betrothed to another man], or married his *halutzah*, or married the relative of his *halutzah* must divorce her, and the child [the offspring of any such union] is a *mamzer*; this is the opinion of Rabbi Akiva. But the Sages said: The child is not a *mamzer*. They agree, however, that where a man married the relative of his divorcee, the child [the offspring of any such union] is a *mamzer*.

(13) Who is deemed to be a *mamzer* (see Deuteronomy 23:2)? [The offspring of a union with] anyone

forbidden due to family relations [under the penalty of flogging (incurred for the infringement of a negative precept)]; this is the ruling of Rabbi Akiva. Shimon HaTimni said: [The offspring of any forbidden union] the penalty for which is *karet* at the hands of heaven; and the *halachah* is in agreement with his view. And Rabbi Yehoshua said, [The offspring of any forbidden union], the penalty for which is death at the hands of the Court. Rabbi Shimon ben Azzai said I found a scroll of genealogical records in Jerusalem, and therein was written, So-and-so is a *mamzer* [having been born] from [a forbidden union with] a married woman [such a union is punishable by death at the hands of the Court], which confirms the view of Rabbi Yehoshua. If a man's wife died, he is permitted to marry her sister. If he divorced her and then she died, he is permitted to marry her sister. If she was [after her divorce] married to another man and died, he is

רבנו עובדיה מברטנורא

יב המחזיר גרושתו. והנושא חלוצתו. דקיימא עליה בלאו דלא יבנה, כיון שלא בנה שוב לא יבנה; והנושא קרובת חלוצתו. דקסבר ר' עקיבא דחלוצתו כאשתו, שהכתוב קראה ביתו, דכתיב (שם) בית חלוץ הנעל. וקסבר נמי ר' עקיבא יש ממזר מחייבי לאוין. ואינה הלכה: **קרובת גרושתו.** דגרשתו כאשתו. ואמה ואחותה חייבי כריתות נינהו: **יג כל שאר בשר שהוא בלא יבא.** כל קורבה שהיא בלאו, ואפילו אין בה כרת: **כל שחיבין עליו כרת.** אבל לא חייבי לאוין. וכן הלכה, שכל שאיסורו אסור כרת הולד ממזר, חוץ מן הנדה. אבל מחייבי לאוין אין הולד ממזר:

יב המחזיר גרושתו, והנושא חלוצתו, והנושא קרובת חלוצתו, יוציא, והולד ממזר, דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים, אין הולד ממזר. ומודים בנושא קרובת גרושתו, שהולד ממזר: יג איזהו ממזר, כל שאר בשר שהוא בלא יבוא דברי רבי עקיבא. שמעון התימני אומר, כל שחיבין עליו כרת בידי שמים. והלכה כדבריו. רבי יהושע אומר, כל שחיבים עליו מיתת בית דין. אומר רבי שמעון בן עזאי, מצאתי מגלת יחסין בירושלים וכתוב בה, איש פלוני ממזר מאשת איש לקים דברי רבי יהושע. אשתו שמתה, מתר באחותה. גרשה ומתה, מתר באחותה. נשאת לאחר ומתה, מתר באחותה.

permitted to marry her sister. If a man's sister-in-law [the widow of his brother who died without issue] died, he may marry her sister. If he

submitted to her *halitzah* and then she died, he is permitted to marry her sister. If she was married [after the *halitzah*] to another man and then died, he is permitted to marry her sister.

בְּמֵתוֹ שְׂמִיתָהּ, מֵתָר בְּאַחֻתָּהּ. חָלַץ לָהּ וּמֵתָהּ,
 מֵתָר בְּאַחֻתָּהּ. [נִשְׂאֵת לְאַחֵר וּמֵתָהּ, מֵתָר
 בְּאַחֻתָּהּ]:

eMishnah.com